

GOBERNANTZA PUBLIKO
ETA AUTOGOBERNU SAILA

Erakunde Harremanetarako
Sailburuordetza
Gobernu Irekiaren Zuzendaritza

DEPARTAMENTO DE GOBERNANZA
PÚBLICA Y AUTOGOBIERNO

Viceconsejería de Relaciones
Institucionales
Dirección de Gobierno Abierto

EUSKADIKO GARDENTASUNAREN LEGE-AURREPROIEKTUA

ARAU-ERAGINA AZTERTZEKO MEMORIA

PROPOSAMENAREN EGOKITASUNA ETA AZTERTUTAKO ERREGULAZIO-AUKERAK

Gardentasunari buruzko lege-aurreproiektuak ondo berezitate hainbat alderdi arautzaile jasotzen ditu, eta, aurreproiektuari emandako izendapenean islatzen ez badira ere, artikuluetan zehar xehatzen dira: batetik, gure ordenamenduan gardentasunaren kulturari buruzko arau bat sartzea, gardentasunari, informazio publikoa eskuratzeko bideari eta gobernu onari buruzko abenduaren 9ko 19/2013 Legearen esparruan eskatzen den bezala, parte-hartze publikoko parametroak gehituz, ekintza publikoan printzipio demokratikoa indartzeko; eta, bestetik, Europako Parlamentuaren eta Kontseiluaren urriaren 23ko 2019/1937 (EB) Zuzentaraua txertatzea, Batasunaren Zuzenbideko arau-hausteei eta ustelkeriaren aurkako borrokari buruzko informazioa ematen duten pertsonak babesteari buruzkoa (2/2023 Legea).

A) Arau honen beharra, beraz, bikoitza da.

Gardentasunari eta parte-hartze publikoari dagokienez, ELGak eta Gobernu Irekirako Nazioarteko Aliantzak gomendatzen dute gobernu irekiaren politika bultzatzea administrazio publikoaren barruan, nazioarteko estandarrei jarraituz. Gogorarazi behar da 2018az geroztik Eusko Jaurlaritza, 3 foru-aldundiak eta 3 hiriburu-udalak tokiko OGPko kide direla gizarte zibilarekin batera. Horrela, Euskadi Aliantzako kide den munduko 20 eskualdeetako bat bihurtu zen, eta

Donostia - San Sebastián, 1 – 01010 VITORIA-GASTEIZ

irekia@euskadi.eus

harrezkero 2018-2020 aldirako Erakundearteko Ekintza Plana garatu da, eta gaur egun 2021-2024 aldirako Ekintza Plana gauzatzen ari da.

Gardentasunari, informazio publikoa eskuratzeko bideari eta gobernu onari buruzko abenduaren 9ko 19/2013 Legeak EAEko legegilearen garapen bat eskatzen du, zeina ez baita burutu, partzialki baizik, Euskal Sektore Publikoari buruzko maiatzaren 12ko 3/2022 Legearekin (EAESL) eta Euskadiko Toki Erakundeei buruzko apirilaren 7ko 2/2016 Legearekin (ETEL), ezta 5/2022 Lege sektorialekin ere (5/2022 Legea, ekainaren 23koa, EAEko Dokumentu Kudeaketa Integralari eta Dokumentu Ondareari buruzkoa) eta 10/2021 Legearekin (10/2021 Legea, abenduaren 9koa, Euskadiko Ingurumen Administrazioari buruzkoa). Halaber, gardentasunaren balantzeari buruzko txostenak urtero bidaltzen zaizkio Gobernu Kontseiluari, haren berri izan dezan. Txosten horietan ikus daiteke euskal herritarrek EAEko sektore publikoari informazio publikoa eskuratzeko egiten dizkioten eskaerak ugaritzen ari direla, eta hobetzeko aukerak daudela.

[Informazio Publikoaren Sarbiderako Euskal Batzordeari buruzko irailaren 13ko 128/2016 Dekretuaren](#) bidez Informazio Publikoaren Sarbiderako Euskal Batzordea sortu zen, baina batzorde horrek Euskal Autonomia Erkidegoko erakunde komun edo toki-erakundeetako administrazio publikoen eta euskal sektore publikoko gainerako erakundeen berriazko nahiz ustezko ukatzei buruz aurkezten diren erreklamazioak ebazteko eskumenak baino ez ditu; baina ez die erantzuten lege honen bidez kontuan hartzen diren beste elementu garrantzitsu batzuei. Lege-mailako arau batek aukera emango luke, halaber, Euskal Autonomia Erkidegoko sektore publikoan gardentasuna bultzatzeko antolamendu- eta kudeaketa-eredua finkatzeko.

Ilido beretik, euskal ordenamenduak gobernu irekiaren eredu bati heldu behar dio, parte-hartze publikoaren parametroei dagokienez.

Arau-hausteei buruz informatzen duten pertsonak babesteari dagokionean, estatu-ordenamenduak Europako Parlamentuarena eta Kontseiluarena, urriaren 23ko 2019/1937 (EB) Zuzentaraua Batasuneko Zuzenbidearen arau-hausteei buruz informatzen duten pertsonak babesteari buruzkoa 2/2023 Legearen bidez

transposizioa aldatu du. Zuzentarau hori aprobetxatu da Zuzentarauaren beraren edukia zabaltzeko eta, nolabait, arau-hauste penalak eta administratiboak salatzen ordenamenduan aitortutako bide eskasekin amaitzeko.

Informatzaileen segurtasun- eta babes-esparrua aurrez ezarritako kanalen sistema baten bidez eraiki da, informazioa komunikatzeko. Kanal horiek, alde batetik, erakundeen barruko kanal baten bidez egituratzen dira, eta, bestetik, erakundeen kanpoko kanal independente baten bidez.

lido horretan, EAEko sektore publikoak dagoeneko antolatu eta onartu du bere barne-kanala, argitaratu berri den ekainaren 13ko 89/2023 Dekretuaren bidez (Euskal Autonomia Erkidegoko sektore publikoaren esparruan arau-urratzei buruzko informaziorako eta informatzaileak babesteko barne-sistema sortu eta arautzekoa).

Beraz, kanpoko kanala deritzona artikulatu eta arautu behar da, bai Zuzentarauak bai 2/2023 Legeak agintaritze independente gisa eskatzen dutena, eta horrek, legearen bitartekaritza eskatzen du hura tresna juridiko gisa gauzatzeko.

2/2023 Legearen arabera, AKEek beren kanpo-kanalak sortu behar dituzte, edo, bestela, estatuko Informatzailea Babesteko Agintaritze Independentearekin (IBAI) hitzarmena sinatu, kanpo-kanal gisa jardun dezan. Nolanahi ere, 2/2023 Legea indarrean jarri eta sei hilabeteko epean kanpoko informazio-kanalak ez badira arautzen, lege hori aplikatuko da.

Euskal legegileak, Euskal Autonomia Erkidegoko Estatutuak (EAEE) hala aginduta, bere antolamendu-egiturak arautu eta bere autogobernu-erakundearen antolamendu, araubide eta funtzionamenduari buruzko 10. artikuluko 2., 6. eta 24. paragrafoetan aurreikusitako eskumenak garatu behar ditu, Euskal Autonomia Erkidegoko zuzenbide substantiboaren berezitasunetatik eta berezko antolamendutik eta Euskal Autonomia Erkidegoko sektore publikotik eratorritako administrazio-prozedura.

Esandako guztiarekin, behar bezala justifikatutzat jotzen da aurreproiektu honen aukera eta beharra; izan ere, ondoren azalduko den bezala, ez da posible aurreproiektu horretan jasotako gaien erregulaziorik eza dakarren aukera bat.

B) Kontuan hartu diren aukera erregulatzailleak edo ez-erregulatzailleak.

Gardentasunaren eta herritarren parte-hartzearen alderdiei dagokienez, EAEko sektore publikoko Gobernu Irekiaren esparruan, hainbat aukera daude proposatutako erreformaren alderdiei heltzeko:

a) Lege berriak onartzea edo daudenak unean-unean erreformatzea, hainbat arau-tresna autonomoren bidez (gardentasun-lege bat; partaidetza-lege bat; arau-urratzeei buruzko informazioa ematen duten pertsonak babesteko lege bat);

b) Kontuan hartzen ditugun gaietara berez lotutako erregulazio-beharrak ardatz nagusi iraunkorrak ezartzen dituen lege espezifiko bakar batean sartzea, eta berriki onartutako Euskal Sektore Publikoaren Legearekin, Euskal Autonomia Erkidegoko Dokumentu Kudeaketa Integralari eta Dokumentu Ondareari buruzko Legearekin eta Euskadiko Ingurumen Administrazioaren Legearekin bat etorritz.

Gardentasunaren eta parte-hartzearen kultura lege sektorialetan txertatzeak gardentasunaren printzipioa bera zatikatzea eragingo luke eta berau lausotuko luke. Horrek gainera, botere publikoek gizartearen aurrean erantzun beharra izateak, moduak demokratikoan egiteak eta ekintza publikoan parte hartzeko aukera eman behar dutelako sortzen den indarra kenduko lioke.

Erreferentziako testu bat onartzeak koherentzia emango du Gobernu Irekiaren kontzeptu zabalari buruzko printzipio eta arau orokor sakonenak ezartzean, gardentasuna, herritarren parte-hartzea, interes-taldearen erregulazioa eta plangintzaren bidez kontuak ematea oinarri hartuta.

Bestalde, arau-urratzeen berri ematen duten pertsonak babesteko, lege bat behar da, bai Europako, bai Estatuko ordenamenduek eskatzen duten kanpoko informazio-kanala ezarriko duena.

Gardentasunaren eta parte-hartze publikoaren alderdiak eta salatzaileak babestearen alderdiak testu bakar batean batzearen helburua ekintza publikoaren alderdi horiek bateratzea da, baliabideen ekonomia bat ahalbidetuz

eta agintaritza bakar bat sortuz. Agintaritza horrek funtzionalki garatzen ditu bai gardentasun-aginduei lotutako ahalak, bai kanpoko informazio-kanalari lotutakoak, bi gai horiek, azken batean, funtsezko helburu berean bat egiten baitute: gure sistema demokratikoa eta erakundeen kontrola indartzea.

EDUKIAREN DESKRIBAPENA ETA AURREIKUSITAKO ARAUAREN AZTERKETA JURIDIKOA.

Aurreproiektuaren edukian sartu aurretik, iraganean Eusko Legebiltzarrean izapidetzen hasi ziren baina onartu ez ziren gardentasunari buruzko ekimenak aipa daitezke.

Hala, X. Legegintzaldian, Euskal Sektore Publikoaren Gardentasunaren, Herritarren Parte Hartzearen eta Gobernu Onaren Lege-proiektua izapidetu zen Legebiltzarrean. Aurreproiektu hori Gobernu Kontseiluak onartu zuen 2015/11/10ean, baina bertan behera geratu zen:

https://www.legebiltzarra.eus/ords/f?p=CTP:INICIATIVA_DETALLE:2626789066043::NO:RP:P18_ID,P18_EXPAND:42918,N&p_lang=es

Aurreko legegintzaldian (XI.a), bi lege-proposamen aurkeztu ziren, X. legegintzaldiko lege-proiektuaren xedea bitan banatzeko. Bi proposamenak ere bertan behera geratu ziren legegintzaldiaren amaieragatik:

- Euskal Sektore Publikoaren Lege Proposamena:
https://www.legebiltzarra.eus/ords/f?p=120:18:114929827323666::NO:RP,RIR:P18_ID,P18_EXPAND:57747,N
- Euskal Autonomia Erkidegoko gardentasunari eta herritarren parte-hartzeari buruzko lege-proposamena:
https://www.legebiltzarra.eus/ords/f?p=120:18:117287904630130::NO:RP,RIR:P18_ID,P18_EXPAND:57746,N

Azkenik, XII. legegintzaldian, 2022ko maiatzean, 3/2022 Legea ekarri zuen Euskal Sektore Publikoaren lege-proiektua aurkeztu eta onartu zen:

https://www.legebiltzarra.eus/ords/f?p=120:18:114653530452334::NO:RP,RIR:P18_ID,P18_EXPAND:73423,N

Eusko Jaurlaritzaren 2023rako Urteko Araugintza Planean gardentasunari eta parte-hartze publikoari buruzko lege-aurreproiektua dago, baina ez da ezer zehazten kanpoko informazio-kanalaren erregulazioari buruz, seguruenik otsailaren 20ko 2/2023 Legea, arau-urratzeak eta ustelkeriaren aurkako borroka arautzen dituen, aurten hasi baitzen.

Aurreproiektuaren edukiaren deskribapena

Aurreproiektuak bost titulu ditu, memoria honetan adierazitako gaiak arautzeko: gardentasuna eta herritarren parte-hartzea, plangintzarekin batera; eta informatzaileak babesteko kanpoko kanala.

Gai horiei testu bakar batean heltzea erabaki denez, arauaren egiturak honela heltzen die:

I. tituluak xedeen, printzipioen eta eskubide eta betebeharren zerrenda orokorrak jasotzen ditu, bai eta legearen aplikazio-eremua praktikoago zehaztea ere. Azken horri dagokionez, gardentasunari buruzko arau espezifikoari buruzko bi alderdi nagusiak eta horien adierazpenak bereizten dira, publizitate aktiboari eta informazio publikoa eskuratzeko eskubideari dagokiena; eta, bigarrenik, informatzaileak babesteko eta ustelkeriaren aurka borrokatzeko Europako sistema ezartzeari buruzkoa.

Aplikazio-eremua, gardentasunaren arloan, Euskal Autonomia Erkidegoko sektore publikora mugatzen da, eta, beraz, badirudi EAEko erakunde-maila bakoitzak bere antolaketa propioa duela, hala nola toki-maila, arautzen duen Legearen arabera, eta foru-maila, kasuan kasuko foru-arauak baitituzte gardentasunaren arloan. Administrazio autonomikoaren esparrura mugatutako aplikazioari dagokionez, publizitate aktiboko betebeharrak erakunde publikoen eremura ez ezik, jarduera publikoa bideratzeko erabiltzen diren subjektu eta erakunde pribatuetara ere bideratzen direla zehazten da, bai dirulaguntza edo laguntza publikoen hartzaileak direlako, bai administrazio-ahalak gauzatzen

dituztelako edo zerbitzu publikoak ematen dituztelako, hargatik eragotzi gabe legezko gaikuntza bereziak izatea edo dagozkien kontratu-harremanak egotea.

Informatzaileak babesteko kanpoko kanalari buruzko bigarren blokeari dagokionez, aurreproiektuak 2/2023 Legearen laugarren xedapen gehigarrian xedatutakoari erantzuten dio; izan ere, Euskal Autonomia Erkidegoan kanpoko kanalaren ahalmenak baliatzeari dagokionez, EAEko legegileak ezarriko du bere araudi autonomikoan. Horrela, aurreproiektuaren arabera, beharrezkoa eta egokia da euskal erakundeak Euskal Autonomia Erkidego osorako kanpoko informazio-sistema bakarrari atxikitzea, eta horrek esan nahi du aplikazio-eremua zehaztu behar dela, aipatutako bigarren alderdiari dagokionez, Euskal Sektore Publiko osoari dagokionez.

Ildo horretan, ez dirudi arrazoizkoa denik EAEko lurraldean kanpoko 5 kanal batera egotea: Estatuko administrazio orokorraren berezko kanala, EAEko sektore publikoarena eta foru-erakunde bakoitzari dagokiona. Gertaera hori larriagotu egiten da sektore pribatuarekin lotutako salaketetan – kanpoko agintaritza independentera ere jo dezakete –, lotura-puntu egiazko eta argia aitortzean.

II. titulua gardentasunari buruzkoa da, eta Euskal Autonomia Erkidegoaren eremuan garatzen du Gardentasunari, informazio publikoa eskuratzeko bideari eta gobernu onari buruzko abenduaren 9ko 19/2013 Legea.

Titulu horretan publizitate aktiboari buruz hitz egiten da. Bertan, jendeari modu proaktiboan erakustea aurreikusten den informazio-sorta zabala azaltzen da, baita datuen irekiera eta berrerabilpena ere (open data). Bigarren kapitulua informazio publikoa eskuratzeari buruzkoa da, eta honako hauek arautzen ditu: informazioa eskuratzeko duten pertsonen betebeharrak eta eskubideak, informazioa eskuratzeko eskubidearen mugak, informazioa eskuratzeko prozedura eta aurkaratzeko prozedura. Bertan, Gardentasunaren Euskal Agintaritzaren aurrean aurkaratzeko aukera eta bitartekaritza-prozedura ezartzen dira. Hirugarren kapitulua sailen arteko plangintzari eta koordinazioari buruzkoa da, labur-labur, gardentasunaren arloan EAEko ekintza publikoa kohesionatu ahal izateko. Eta, azkenik, laugarren kapituluan, zehapen-araubidea

arautzen da, zeinak eragin berezia izango baitu publizitate aktiboaren eta informazio publikoa eskuratzearen arloko betebeharrak betetzeari dagokionez.

III. tituluak, plangintza publikoari buruzkoak, Gobernuak prestatu behar duen programa definitzen du, Lehendakariak definitutako "Gobernu Programa" izenekoaren arabera. Programa horren helburua da gobernu-ekintza denboran proiektatzea, gizarteratzea eta herritarrekiko konpromisoaren eta erantzukizunaren oinarriak ezartzea.

IV. tituluak herritarren parte-hartzeari eta parte hartzeko prozesuei buruzkoa da. Alde horretatik, parte hartzeko prozedura eta tresnen alderdi orokorrak eta berme eta eskubide komunak ezartzen ditu, eta prozesu parte-hartzaile orok bete behar dituen oinarrizko baldintzak eta bermeak ezartzen ditu. Horrela, herritarren parte-hartzearen erregistroa eta interes-taldeen erregistroa jasotzen ditu. Lehenengoa parte-hartze publikorako lehentasunezko bide gisa, eta bigarrena EAEko sektore publikoaren aurrean interes-taldeen jardueraren gardentasuna eta kontrola indartzeko. Titulu horretan, halaber, nabarmentzekoa da herritarren erregelamendu-ekimenak sustatzeko eskubidearen figura sartu izana, eskemari jarraituz eta herritarren legegintza-ekimenerako gaur egun aurreikusita dauden bermeak aprobetxatuz.

V. tituluak Gardentasunaren Euskal Agintaritza-Gardena sortu eta arautzen du, eta eginkizun mistoak dituen agintaritza independente gisa marrazten da. Ildo horretan, Euskal Autonomia Erkidegoan gardentasunaren arloan esleitzen zaizkion funtzioez gain, informazioa jasotzeko kanpo-kanala deritzona Euskadin burutzen duen agintaritza gorenaren funtzioak ere jasotzen ditu, 2/2023 Legeak eskatzen duen bezala.

Arauek, funtsean, agintaritza horren antolamendu-erregulazioa jasotzen du, autonomia-erkidegoei – horregatik, EAERI – egiten dieten gaikuntzan oinarrituta, bai Gardentasunari eta Gobernu Onari buruzko 19/2013 Legearen 24. eta 36. artikuluek, bai Estatuko lege horren 24. artikuluek eta laugarren xedapen gehigarriak, hargatik eragotzi gabe informazioa eskuratzeko prozedurak, informazio-arloak eta informazioa eskuratzeko eskubidearen eta publizitate aktiboaren izapideen beste xehetasun batzuk, bai eta informazio-prozedura,

bermeak, datu pertsonalen babesa eta kanpoko kanal horren aurreko babesneurriak ere, Estatuko bi legeetan araututa egotea, Estatuak 19/2013 Legean eta 2/2023 Legean esleituta dituen eskumenen arabera.

Agintaritza horrek erabateko independentzia du ezaugarri, eta administrazio independentearen izaera horrekin sartzen da EAESLren 10. artikuluan araututakoetan. Hala, independentziari buruzko funtsezko ohar hori 19/2013 Legearen Gardentasunaren eta Gobernu Onaren Kontseiluaren antzekoa da gardentasun-alderdian, eta EAeko sektore publikoarekin lotutako eginkizunak gauzatzen ditu, bai eta, arau instituzional propioek ezartzen duten moduan, EHSBLren 4. artikuluen 2, 3 eta 4. ataletan.

Toki-erakundeei ere eragiten die, 2/2016 Legeak (ETEL) 65 artikulua honako hau ezartzen du:

65. artikulua. Gardentasunaren kontrolaren arloan eskumena duen organoaren aurreko erreklamazioak.

1. Toki-erakunde batek edo toki-erakundeen elkarte batek informazio publikoa eskuratzeko eskubidea berriaz edo isilbidez ukatzearen ondorioz egin daitekeen administrazioarekiko auzi-errekurtsoa aurkeztu aurreko erreklamazioak, Euskal Autonomia Erkidegoko gardentasunaren eta informazio publikora iristearen kontseilu edo agintaritza independenteak edo kasuan kasuko legerian aurreikusten den organoak aztertu eta ebatziko ditu.

2. Organo horrek organoa bera sortzeko araudiak toki-erakundeeikiko eta beraien elkarteekiko esleitzen dizkion eginkizunak izango ditu, eta, bereziki, publizitate aktiboarekin, informazio publikoa eskuratzeko eskubidearekin eta gobernu onarekin lotutako guztiak.

Era berean, aurreproiektuaren 8. artikulua publikotasun aktiboaren parametroak bete behar ditu, 19/2013 Legearen I. tituluko I. kapituluaren aurreikusitakoaren arabera.

Kanpoko kanalari dagokionez, erabateko independentzia bermatzen da EAEko erakunde-maila publiko guztietan jarduteko – EAEko sektore publiko osoan –, EONALen 4. artikulua, eta sektore pribatu osoan, ez-betetzeak eta jakinarazitako irregulartasunak Euskal Autonomia Erkidegoaren lurralde-eremura mugatzen direnean. Esparru materialari dagokionez, Agintaritzak bere eginkizunak beteko ditu, bai Batasuneko zuzenbidearen arau-hausteei dagokienez, bai arau-hauste penal edo administratibo astun edo oso astun izan daitezkeen egite edo ez-egiteei dagokienez.

Azterketa juridikoa eta zuzenbide konparatuaren eta Europar Batasuneko zuzenbidearen erreferentzia

Gardentasuna — bai emaitzarena, bai prozedurarena, bai edukiarena, bai botere publikoen jardunaren erantzukizunarena — estatu demokratikoa eta zuzenbidezkoa gauzatzen dela neurtzeko tresna bat da.

Arau honen bidez, EAEk gardentasunarekin konprometitzen da, eta eredu demokratiko bat indartzen du, pertsonei erabakiak hartzeko prozesuan errazago parte hartzeko aukera emango diona. Erakunde publikoek legitimitatea eta eraginkortasuna izateko, ezinbestekoa da herritarren aurrean erabateko erantzukizuna izatea.

Herritarrek parte hartzeko eta lankidetzan aritzeko sistemak ezartzea, politika publikoen ebaluazioaren, gardentasunaren eta informazio publikoa eskuratzeko eskubidearen bitartez kontuak emanez, manu hauetan sartzen da:

- Konstituzioak 103.1 artikuluan dioenez, Administrazioak objektibotasunez betetzen ditu interes orokorrak, eta eragingarritasun-, hierarkia-, deszentralizazio-, deskontzentrazio- eta koordinazio-printzipioen arabera jarduten du, legeari eta zuzenbideari bete-betean men eginez,
- Konstituzioan, 9.2 artikuluan, herritarrek bizitza politikoan, ekonomikoan, kulturean eta sozialean parte hartzeko aukera erraztea botere publikoei ezartzen dien printzipioari buruz ,

- Konstituzioan, informazioa askatasunez jasotzeko oinarrizko eskubideari buruzko 20.1.d) artikuluan;
- Euskal Autonomia Erkidegoko Autonomia Estatutuaren (EAE) 9.2.e) artikulua araber, botere publikoen betebeharra da herritarrek Euskal Autonomia Erkidegoko bizitza politikoan, ekonomikoan, kulturean eta sozialean parte har dezaten erraztea.
- Gardentasunari, informazio publikoa eskuratzeko bideari eta gobernu onari buruzko abenduaren 9ko 19/2013 Legean, ekintza politiko oren funtsezko ardatzen oinarriaren ondoren, oinarrizko legeria gisa hainbat betebeharrak ezartzen dizkie erakunde eta organo askori.
- Era berean, Administrazio Publikoaren Administrazio Prozedura Erkidearen urriaren 1eko 39/2015 Legea eta Sektore Publikoaren Araubide Juridikoaren urriaren 1eko 40/2015 Legea oinarrizkoak dira, gardentasunera, plangintzara, politiken ebaluaziora eta herritarrek jardura publikoan parte hartzea bideratutako kudeaketa-ereduak ezartzeko printzipioak aldarrikatu eta neurriak ezarri baitituzte,
- 37/2007 Legea, azaroaren 16koa, sektore publikoko informazioa berrerabiltzeari buruzkoa; 1495/2011 Errege Dekretua, urriaren 24koa, sektore publikoko informazioa berrerabiltzeari buruzko 37/2007 Legea garatzen duena; 951/2005 Errege Dekretua, uztailaren 29koa, Estatuko Administrazio Orokorrean kalitatea hobetzeko esparru orokorra ezartzen duena, demokraziaren kalitatea hobetzeko prozesuaren zati gisa.
- 2000ko abenduaren 7ko Europar Batasuneko Oinarrizko Eskubideen Gutunean jasotako printzipioak, 11. artikuluan adierazpen- eta informazio-askatasuna aitortzen baitu, 41. artikuluan administrazio onerako eskubidea, eta 42. artikuluan erakundearen dokumentuetara irispidea izateko eskubidea, euskarria edozein dela ere;
Europako Gobernantzaren Liburu Zurian, 2001eko uztailaren 25ekoan, gizarte zibilarekiko interakziorako gardentasunari eta informazioari buruzko neurriak eta irekitasun, parte-hartze, erantzukizun, eraginkortasun eta koherentziaren bost printzipio berriak aldarrikatzen ditu, demokraziaren oinarri eta gobernu onerako eskubidearen berme

gisa, administrazioek eguneroko jardunean erabiltzen dituzten prozedurei dagokienez, demokraziaren kalitatea eta erakundeen legimititatea hobetzeko, politika, araudi eta emaitza hobeak izanik.

Zuzenbide konparatuaren ikuspegitik, bai Europar Batasunak bai estatu kide gehienek, Espainiak horien artean, legeria espezifikoa dute, informazio publikoa eskuratzeko eskubidea eta gardentasuna arautzen dituenak.¹

Azken batean, Europako ia herrialde guztietan, gardentasunari eta informazio publikoa eskuratzeari buruzko legeak onartu dira. Arau nazional horiek guztiek, Europako Kontseiluan eta Europar Batasunean hartutako arauekin batera, gardentasunari eta informazio publikoa eskuratzeari buruzko corpus iuris europar zabala osatzen dute.

EBren Funtzionamenduari buruzko Tratatuaren 15. artikulua aurreikusten duenez, *"gizarte zibilaren parte-hartzea bermatzeko eta, bide horretatik, gobernantza ona sustatzeko, Batasuneko instituzio, organo eta organismoek irekitasun-printzipioa ahalik eta gehien errespetatuz jarduten dute"*.

Dokumentuak eskuratzeko eskubidea funtsezko osagaia da Europako erakundeek aplikatzen duten gardentasun-politikan. Testuinguru horretan, dokumentuetarako irispide publikoari buruzko arauak dokumentu ofizialetarako irispideari buruzko Europako Kontseiluaren 205. Hitzarmenean eta Europako Parlamentuaren, Kontseiluaren eta Batzordearen dokumentuetarako irispideari buruzko 1049/2001 (EE) Erregelamenduan agertzen dira.

2009an, Giza Eskubideen Europako Auzitegiak informazio publikoa eskuratzeko eskubidea aitortu zuen, GEEHren 10. artikuluan aurreikusitako adierazpen-askatasunaren barruan. Eta 2009an bertan, dokumentu ofizialak eskuratzeari buruzko ekainaren 18ko 205. zenbakidun Hitzarmena onartu zen.

¹ Informazio gehiago nahi izanez gero, kontsultatu LA TRANSPARENCIA EN LA UNIÓN EUROPEA: UNA VISIÓN COMPARADA. ESPECIAL REFERENCIA AL DERECHO DE ACCESO A LA INFORMACIÓN PÚBLICA. Valle Ares González. Revista del Consejo Escolar del Estado n.3/2013

Batasuna osatzen duten hogeita zazpi estatuetatik hamazazpitan, informazio publikoa eskuratzeko eskubidea aitortuta dago Konstituzioan edo konstituzio-balioa duten arauetan, eta berriaz gai horri buruzko legeetan araututa dago.

Bestalde, EBren Tratatuaren 11. artikulua honako hau xedatzen du: *Erakundeek aukera emango diete herritarrei eta ordezkaritza-elkarteei, bide egokiak erabiliz, beren iritziak publikoki adierazi eta trukatzeko, Batasunaren jardun-eremu guztietan. Erakundeek elkarrizketa irekia, gardena eta erregularra izango dute ordezkaritza-elkarteekin eta gizarte zibilarekin.*

Ildo horretan, Europako Parlamentuak, Europar Batasuneko Kontseiluak eta Europako Batzordeak gardentasun-erregistro komun bat dute, irekiak eta gardenak izateko konpromisoa erakusteko.

Gardentasun-erregistroak erraztu egiten du pertsonak informazioa lortzea Batasuneko erakundeen aurrean interesak ordezkatzeko egiten diren jardueri buruz.

Bestalde, Suediari jarraiki, Europan informazio publikoa eskuratzeko eskubidearen erregulazioan aitzindari izan diren herrialdeak eskandinaviarrak izan dira: Finlandia 1951n eta Danimarka eta Norvegia 1970ean. Ondoren, Herbehereak eta Frantzia izan ziren 1978an; Grezia 1986an; Austria 1987an; Italia 1990ean; Espainia eta Ukraina 1992an; Portugal 1993an eta Belgika 1994an. Geroago, XX. mendearen amaieran eta XXI. mendearen hasieran, nabarmen handitu da Europako herrialdeen kopurua, eta, informazioa eskuratzeko legerik izan gabe, hutsune hori betetzea erabaki da: Islandia 1996an; Irlanda 1997an; Letonia 1998an; Liechtenstein, Albania, Txekiar Errepublika eta Georgia 1999an; Erresuma Batua, Estonia, Lituania, Eslovakia, Moldavia eta Bulgaria 2000n; Polonia, Errumania eta Bosnia-Herzegovina 2001ean; Kroazia, Kosovo, Eslovenia eta Armenia 2003an; Suitza eta Serbia 2004an; Alemania, Montenegro eta Hungaria 2005ean; Mazedonia eta Hungaria 2005ean; Espainiak 2013an onartu zuen Gardentasunari, informazio publikoa eskuratzeko bideari eta gobernu onari buruzko Legea.

Herrialde horietako batzuek dagoeneko aldatu dituzte gardentasunari eta informazioa eskuratzeari buruzko hasierako legeak, eta, haien ordeztan, lege

modernoagoak ezarri dituzte, gizartearen eskaera berrietara eta informazioaren teknologien bilakaerara egokituta.

GUICHOTek (2011) ² deigarria egiten du mendebaldeko Europako herrialdeek, oro har, araudi labur eta nagusiak onartu izana; herrialde anglosaxoiek, berriz, Ekialdeko Europakoekin batera, lege askoz zehatzagoak onartu dituzte.

Azkenik, atal honetan, Gardentasunari, informazio publikoa eskuratzeko bideari eta gobernu onari buruzko abenduaren 9ko 19/2013 Legea aipatu behar da. Arau hori oinarritzkoa da gehienbat, eta EKren 149.1 artikulua 1., 13. eta 18. zenbakien eskumen-tituluetan oinarritzen da.

Esparru horretan, eta publizitate aktiboari dagokionez, gardentasunaren lege on batek ahalbidetu behar du arduradun publikoek hartzen dituzten erabakiak aztertzea. Helburu hori lortzeko behar den informazioa herritarrentzat tratamendu arina eta erraza ahalbidetuko duen formatu batean erakutsi behar da.

Informazioa eskuratzeko legezko eskubideari dagokionez, eskubide hori pertsonen informazio-askatasunerako eskubidearen esparruan sartzen da, gai publikoetan parte hartzeko oinarritzko eskubideari estuki lotuta (24. artikulua EK), Europako Kontseiluak, EBk eta legeria propioa duten estatu kide gehienek gaiari eman dioten ikuspegi bera.

Azken batean, egin den aurreproiektuak estatuko lurraldean autonomia-erkidegoek (ikus, adibidez, 1/2022 Legea, apirilaren 13koa, Valentziako Erkidegoko gardentasunari eta gobernu onari buruzkoa) eta foru-erakundeek (guztien ordez, 4/2019 Foru Araua, martxoaren 11koa, Gobernu Onari buruzkoa, Gipuzkoako foru-gobernantza publikoaren esparruan) onartutako azken arauak erabiltzen ditu. Ildo horretan, gardentasunaren arloan adierazitako azken ratioekiko konpromisoa adierazten du.

Orain arte deskribatutakoarekin lotuta, hau da, gardentasunarekin eta informazioa eskuratzeko eskubidearekin, Administrazio Publikoko herritarrek

² GUICHOT, Emilio: *Transparencia y acceso a la información en el Derecho Europeo*, Editorial Derecho Global-Global Law Press, colección Cuadernos Universitarios de Derecho Administrativo, Sevilla, 2011

kontrolatzeko eta ustelkeria prebenitzeko tresna gisa, politika kokatu behar dugu, Batasuneko arauen urraketen berri ematen duten pertsonak babesteko sistema integral bat ezartzeagatik, eta Espainiako Estatuaren kasuan, berriz, arau-hauste administratibo eta penal astunak edo oso astunak.

Esparru horretan, arau-iturri nagusia Europako Parlamentuaren eta Kontseiluaren 2019ko urriaren 23ko 2019/1937 (EB) Zuzentaraua da, Batasuneko Zuzenbidearen arau-hausteei buruzko informazioa ematen duten pertsonak babesteari buruzkoa (Zuzentaraua). Zuzentarau hori otsailaren 20ko 2/2023 Legearen bidez txertatu zen (2/2023 Legea, arau-urratzei eta ustelkeriaren aurkako borrokari buruzko txostenak egiten dituzten pertsonen babesa arautzen duena).

Whistleblowing izenez ezagutzen denak askatasunez hitz egiteko eskubidea du oinarri, eta integritate- eta gardentasun-printzipioei lotuta dago. Helburu espezifikokoak 1 dira. Informatzaileen babesa indartzea eta errepresaliak jasatea saihestea. 2. Argitasuna eta segurtasun juridikoa ematea. 3.- Arlo horretako informazioa mugatzen duten faktore soziokulturalen aurkako sentsibilizazio- eta borroka-ekintzak babestea.

Azken batean, zuzentarauaren xedea da Europar Batasuneko herrialdeetan ustelkeriari, iruzurrei eta legeen urraketek buruzko informazioa ematen duten pertsona guztiak babestea, komunikazio-kanal babestuak ezarriz eta haien aurkako errepresalia oro debekatuz.

Zuzenbide konparatuan, merezi du aipatzea ordenamendu hauek, "alerta-emaileak" babesteko arau-neurriak sartu baitituzte:

- Herbehereak. Salatzaileentzako Etxearen Legeak (Wet Huis voor klokkenluiders), 2016ko uztailaren 1ekoak, 50 langile edo gehiago enplegatzen dituzten enpresak behartzen ditu irregulartasunak salatzeke barne-politika bat ezartzera. Legeak errepresaliak debekatzen ditu, baldin eta enplegatuak uste osoa bazuen bere txostena egiazkoa zela.
- Erresuma Batua. Irregulartasunen salaketa interes publikoko informazioa jakinarazteari buruzko 1998ko Legeak babesten du (Erresuma Batuko Gobernuak, 1998). Lege horrek modu sektorialean – lan-zuzenbidea-

interes orokorraren alde jarduten duten salatzaileak errepresalietatik babesten ditu, bereziki Enplegu Auzitegian salaketa bat aurkezteko eskubideaz baliatuta eta bidegabeko kaleratzeen kasuan neurri zuzentzaileak hartuta.

- Suediako Konstituzioaren Adierazpen Askatasunari buruzko Oinarrizko Legeak eskubide zabalak aitortzen dizkie herritarrei informazioa argitaratzeko, eta salatzaileen anonimotasuna eta konfidentzialtasuna babesten ditu (Suediako Gobernu, 1991).
- Modu sektorialean, babes hori jasotzen da lan-zuzenbidearen arloan Italiako lan-legerian, salatzaileak kaleratzeetik babesten baititu (Italiako Gobernu, 2017).
- Frantzia, 2016ko abenduaren 9ko 2016-1691 Legeak, gardentasunari, ustelkeriaren aurkako borrokari eta bizitza ekonomikoaren modernizazioari buruzkoak (Frantziako Gobernu, 2016), enpleguari esleitzen dio salaketa zuzeneko edo zeharkako gainbegiraleei, enplegatzailerari edo izendatutako edozein ordezkari aurkezteko erantzukizuna.

Estatuan, 2/2023 Legeak erantzuna ematen dio, transposizio-epaia betetzen ez badu ere, Europar Batasun osorako esparru juridiko harmonizatua ezartzen duen Zuzentarauaren aginduari. Bertan, estatu kide bakoitzak bere barne-arauen edukia egokitu beharko du, erakunde publiko edo pribatuen barruan dauden pertsonen babes eraginkorra bermatuko duen araubide juridiko bat ezartzeko.

2/2013 Legearen zioen azalpenean ohartarazten denez, *"autonomia-erkidego batzuek dagoeneko arautu dituzte herritarren jakinarazpenak jasotzeaz arduratzen diren erakundeak, irregulartasunen berri emateko. Adibide gisa, eta toki-erakunde batzuek sortutako agintaritzei kalterik egin gabe, gogoratu behar da Katalunia, Valentzia, Balear Uharteak, Nafarroa, Asturiasko Printzerria edo Andaluzia autonomia-erkidegoek salatzaileen babesaren gaia jorratu dutela, nahiz eta erregulazioa partziala izan den eta funtsean bulegoak edo agentziak sortzean oinarritu den, honako hauek prebenitzeko eta ikertzeko berariazko eginkizunarekin: funts publikoen erabilera edo erabilera iruzurrezkoak, interes-gatazkak edo informazio pribilegiatuaren erabilera dakarten jarduketan*

ondoriozko aprobetxamendu ez-zilegiak, edo, oro har, osotasunaren aurkako jokabideak; hau da, legeria hori eremu publikora mugatu dute, kasu batzuetan 2019/1937 Zuzentarauaren aurretik”.

EAEren kasuan, aurreproiektua Zuzentaraua eta 2/2023 Legea baino geroagokoa da, horien tributua baita.

Kanpoko informazio-kanalari dagokionez (horretara mugatzen da aurreproiektua), 2/2023 Legeak prozedura horretan informatzailearen eskubide eta berme guztiak arautzen ditu, bai eta informazioak jasotzeko eta haien jarraipena egiteko prozedurak berrikusteko eskakizuna ere. Autonomia-erkidegoek kanpoko kanalak ezar ditzakete. Kanal horiek Informatzailea Babesteko Agintaritza Independentearen antzeko agintaritza independente autonomikoek kudeatuko dituzte, eta haien eskumena hedatu ahal izango da soilik lege honen aplikazio-eremuan dauden eta kasuan kasuko autonomia-erkidegoko sektore publikoko, autonomikoko eta tokiko erakundeen eremuan egiten diren arau-hausteei buruzko informazioetara.

EAEen kanpoko kanal hori sortzeko aurreikuspena eskatzen du informatzailearen babes osoak zigorgabetasun-gunerik ez uztea eskatzen duelako eta horrek kanpoko kanal propio autonomiko bat izatera behartzen duelako. Egia da, halakorik ezean, 2/2023 Legeak ahalbidetzen duela kanpoko kanalera jotzea Informatzailea Babesteko Estatuko Agintaritza Independentearen bidez, esan bezala, agintariak sortzea edo beren autonomia-erkidegoko organoei esleitzea aurreikusi ez duten lurraldeetan, beren eskumenen barruan. Aurreikuspen hori Konstituzio Auzitegiaren 130/2013 Epaiaren arabera hartu da. Epai horretan honako hau adierazten da: *"Horrelako kasuetan, Espainian Erkidegoko erregelamenduak betearazteko arauak ezartzen dituzten Estatuaren xedapenak, oinarrizko edo koordinazioko arautzat hartu ezin badira, autonomia-erkidegoek beren eskumenen helburu berberetarako ematen dituztenen osagarri izango dira. Ahaztu gabe EKren 149.3 artikuluko osagarritasun-klausula ez dela eskumenak esleitzeko klausula unibertsala; halakoetan, guztiz justifikatuta dago Estatuak ordezkoko arau berritzaileak emateko aukera "*.

Aurreproiektuak 2/2023 Legearen eta aipatutako Zuzentarauaren ondoriozko esparruaren barruan egituratzen du kanpo-kanal horren antolaketa, eta behar bezala ezartzen du agintaritza independente bakarra EAEko lurralde osorako, zeinak erakunde publikoak eta sektore pribatua lotzen baititu bere lurralde-eremuan egiten diren arau-hausteei dagokienez.

Ildo horretan, indarrean dagoen araudia betetzen du, haren esparruan eta EAEko Autonomia Estatutuan ahalmen hori ematen dioten eskumen-tituluak garatuz, jarraian ikusiko dugun bezala.

PROPOSATUTAKO ARAUA ESKUMENAK BANATZEKO ORDENARA EGOKITZEA.

Aurreproiektuaren eskumenak EAEEren 10. artikulua, beren autogobernu-erakundearen antolaketa, araubide eta funtzionamenduaren arloko eskumenak ematen dituztenak, bai eta Euskal Herriaren zuzenbide substantiboaren berezitasunetatik eta berezko antolamendutik eta Euskal Autonomia Erkidegoaren beraren sektore publikotik eratortzen diren administrazio-prozeduraren arauenak ere, Euskal Herriaren Autonomia Estatutuaren beste arau batzuek eragiten ez dioten bitartean.

Erregulazioak Estatuaren oinarritzko araudia errespetatzen du, eskume n eksklusiboan emana, Konstituzioaren 149.1.18. artikuluan xedatutakoaren arabera, administrazio publikoen araubide juridikoaren oinarri buruzkoa. Honek, administratuei administrazio horien aurrean eta administrazio-prozedura erkidearen aurrean tratamendu erkidea bermatzen die; horrela, zuzenbide substantiboaren berezitasunei eta Euskal Autonomia Erkidegoaren berezko antolamenduari buruzko lege-garapena baino ez da egingo.

Gardentasunaren arloan, titulu egokiena, 19/2013 Legearen oinarri gisa, administrazio publikoen araubide juridikoaren oinarriak dira. Alde horretatik, 19/2013 Legeak sartzeko prozedura zehatza jasotzen du. Administratuei administrazio guztien aurrean tratu komuna bermatzeko beharraren ondorio da xehetasun hori.

Ex EKren 149.1.18 artikulua publikitate aktiboaren arloko printzipio orokorrak jasotzen ditu, araubide juridiko espezifikoa duten gaietarako izan ezik (adibidez, ingurumena).

Oinarrizko araua denez, autonomia-erkidegoek herritarren eskubideak aitortzeari dagokionez onuragarriagoak diren edo informazio aktiboari dagokionez aurreratuago dauden arauz hornitu eta oinarriak gara ditzakete. Hau da, erregulazio autonomikoaren marjina zabala izan daiteke.

Aurreproiektuak erregulazio-marjina hori erabili du, gardentasunaren kulturari dagokionez agertoki aurreratu batean kokatuz. Gainera, 19/2013 Legeak oinarrizko izaerarekin jaso ez dituen gai guztiak arautu ditu, batez ere autoantolaketarako eskumenarekin zerikusia dutenak.

Eskumenen barne-banaketari dagokionez, EAEEren 37.3 a) artikulua eskumenak aitortu eta esleitu dizkie foru-organoei euren erakundeentz antolamendu, araubide eta funtzionamenduaren alorrean. Titulu horiek erabiliz, hiru lurralde historikoek erregulazio propioa dute gardentasunaren arloan: 4/2019 Foru Araua, martxoaren 11koa, Gobernu Onari buruzkoa, Gipuzkoako foru-gobernantza publikoaren esparruan; 1/2016 Foru Araua, otsailaren 17koa, Bizkaiko Gardentasunari buruzkoa; eta 1/2017 Foru Araua, otsailaren 8koa, Arabako Lurralde Historikoko sektore publikoaren gardentasunari, herritarren parte-hartzeari eta gobernu onari buruzkoa.

Eskumen-banaketa horrekin bat etorriz, aurreproiektuak ez ditu bere aplikazio-eremuan sartzen, gardentasunari dagokionez, lurralde historikoetako foru-erakundeak.

Toki-erakundeei dagokienez, bai sartzen ditu bere aplikazio-eremuan, baina Euskadiko Toki Erakundeei buruzko apirilaren 2ko 2/2016 Legean (ETEL) ezarritako moduan. Lege horretan, gorago adierazi den bezala, 65. artikulua honako hau ezartzen du:

1. *Toki-erakunde batek edo toki-erakundeen elkarte batek informazio publikoa eskuratzeko eskubidea berariaz edo isilbidez ukatzearen ondorioz egin daitezkeen administrazioarekiko auzi-errekurtsioa aurkeztu*

aurreko erreklamazioak, Euskal Autonomia Erkidegoko gardentasunaren eta informazio publikora iristearen kontseilu edo agintaritza independenteak edo kasuan kasuko legerian aurreikusten den organoak aztertu eta ebatziko ditu.

2. Organo horrek organoa bera sortzeko araudiak toki-erakundeekiko eta beraien elkarrekin esleitzen dizkion eginkizunak izango ditu, eta, bereziki, publizitate aktiboarekin, informazio publikoa eskuratzeko eskubidearekin eta gobernu onarekin lotutako guztiak.

Aurreproiektuak Estatuaren eskumena ere errespetatzen du, Konstituzioaren 149.1 artikulua 1., 6., 7., 13. eta 23. paragrafoen arabera; izan ere, Estuari eskumen eskusiboak esleitzen dizkio konstituzio-eskubideak egitaritzan eta konstituzio-eginbeharrak betetzean espainiar guztien berdintasuna bermatzen duten oinarriko baldintzak arautzeari buruz; merkataritza-legeria; legeria prozesala, arlo horretan autonomia-erkidegoen zuzenbide substantiboaren berezitasunetatik eratortzen diren beharrezko berezitasunei kalterik egin gabe; lan-legeria; jarduera ekonomikoaren plangintza orokorraren oinarriak eta koordinazioa; eta ingurumena babesteari buruzko oinarriko legeria.

Hala, titulu horiek 2/2023 Legea oinarritzen dute, eta proposatutako arauak ez ditu urratzen; izan ere, memoria honen beste apartatu batean adierazi den bezala, 2/2023 Legeak ematen dion eremura mugatzen da, aipatutako 2/2023 Legean aurreikusitako eskumenak esleitzen zaizkion kanpoko informazio-kanala sortuta, bertan araututako prozeduren eta ondorioen bidez.

Lege horren 16. artikulua, «Komunikazioa Informatzailearen kanpoko informazio-kanalaren bidez, Informatzailea Babesteko Agintaritza Independentea, IBAIren bidez edo agintari edo organo autonomikoen bidez» izenekoak, honako hau aurreikusten du:

1. Pertsona fisiko orok Informatzailea Babesteko Agintaritza Independenteari, IBAIri, edo kasuan kasuko agintari edo organo autonomikoei jakinarazi ahal izango die lege honen aplikazio-eremuan

sartzen den edozein ekintza edo ez-egite egin dela, zuzenean edo dagokion barne-kanalaren bidez jakinarazi ondoren.

2. III. titulu honetan Informatzailea Babesteko Agintaritza Independentea, IBAI, aipatzen denean, autonomia-erkidegoko agintari eskudunak aipatzen direla ulertuko da.

Adierazten da, beraz, AKEek agintaritzak edo organoak sortu ahal izango dituztela, eta agintaritza edo organo horiei Legeak Estatuko Agintaritza Independenteari esleitzen dizkion eskumenak esleituko zaizkiela, beren eginkizunei Estatuko Agintaritzarentzat izendatzen diren ondorio berberak emanaz eta prozedura berberak erabiliz.

2/2023 Legearen 24.2. Autonomia-erkidego bakoitzean adieraz daitekeen agintaritza independentea edo erakundea honako hauei buruzko informazioei buruzkoa izango da:

- a) dagokion lurraldeko autonomia- eta toki-sektore publikoari,
- b) 13.2 artikuluan aipatzen diren erakunde autonomikoei, eta
- c) sektore pribatuko erakundeei, jakinarazitako ez-betetzea dagokion autonomia-erkidegoaren lurralde-eremura mugatzen denean.

Halaber, babes-neurriei dagokienez, 2/2023 Legearen 41. artikulua zehazten du zein diren neurri horiek hartzeko agintaritza eskudunak, autonomia-erkidegoko lurraldeko autonomia- eta toki-sektore publikoaren arabera, eta sektore pribatuaren kasuan, ez-betetzea haren lurralde-eremura ere mugatzen denean:

"Titulu honetan aurreikusitako laguntza-neurriak Informatzailea Babesteko Agintaritza Independenteari, IBAI, emango ditu, sektore pribatuaren eremuan eta Estatuko sektore publikoan egindako arau-haustekak direnean, eta, hala badagokio, autonomia-erkidegoetako organo eskudunek, kasuan kasuko autonomia-erkidegoko sektore publiko autonomikoaren eta tokiko sektorearen eremuan egindako arau-hausteei dagokienez, bai eta sektore pribatuaren eremuan egindako arau-hausteei dagokienez ere, baldin eta jakinarazitako ez-betetzea dagokion autonomia-erkidegoaren lurralde-eremura mugatzen bada".

Azkenik, eta agintaritza zehatzaileari dagokionez, 61. artikuluan konexio-puntu berberak errepikatzen ditu:

1. Informatzailea Babesteko Agintaritza Independentea, IBAIri, eta autonomia-erkidegoetako organo eskudunei dagokie lege honetan aurreikusitako zehatzeko ahala erabiltzea, hargatik eragotzi gabe organo eskudunek erakunde bakoitzaren barne-esparruan izan ditzaketen diziplina-ahalmenak.

2. Informatzailea Babesteko Agintaritza Independentea, IBAI, izango da eskuduna Estatuko sektore publikoaren eremuan egindako arau-hausteei dagokienez. Eskumena izango du, halaber, lurralde osoan sektore pribatuaren eremuan egindako arau-hausteei dagokienez, baldin eta dagokion araudi autonomikoak eskumen hori autonomia-erkidego bakoitzeko erakunde eskudunei esleitu ez badie. Informatzailearen eskumenerako prozeduretatik eratorritako zehapenak ezartzeko eskumena Informatzailea Babesteko Agintaritza Independentearen, IBAIren, presidenteari dagokio.

3. Autonomia-erkidegoetako organo eskudunak kasuan kasuko autonomia-erkidegoko lurraldeko autonomia- eta toki-sektore publikoaren eremuan egindako arau-hausteei dagokienez soilik izango dira eskudun. Autonomia-erkidegoko araudiak aurreikusi ahal izango du organo horiek eskumena izatea sektore pribatuaren eremuan egindako arau-hausteei dagokienez, soilik beren lurralde-eremuari eragiten diotenean.

Testuinguru horretan, laugarren xedapen gehigarriak honako hau aurreikusten du: «24. artikuluan xedatutakoaren ondorioetarako, erakunde eskudunek Euskal Autonomia Erkidegoan egin ahal izango dituzte kanpoko kanalaren bidezko izapideak, autonomia-erkidegoko araudian xedatutako baldintzetan».

EAEk eskumen-oinarria hartzen du dagozkion gaietan, lehen aipatutako estatu-tituluekin batera; hau da, EAEEn 10.6 artikulua, Euskal Herriak emandako zuzenbidearen berezitasunen eta bere antolaketa bereziaren haritik datozen prozesu-arauei eta administrazio-jardunbideari zein ekonomia-administraziokoari dagozkion arauei buruzkoa; 12.2 EAEko Autonomia

Estatutua, lan-arloko legeria betearazteari buruzkoa; 10.24 artikulua, Euskadiko sektore publiko propioari buruzkoa; 11.1 a) Ingurumenaren eta ekologiaren arloko oinarrizko legeria garatzea eta betearaztea, bai eta autogobernu-erakundeen antolaketa, araubidea eta funtzionamendua ere. EAEE, 10.2 art.

Eskumen-oinarri horiek arau baten oinarri dira. Arau horrek segurtasun- eta babes-esparru bat eskaintzen dio salatzaileri. Salatzailera lan- eta lanbide-harreman batean kokatzen da, eta errepresalien aurrean babestuta dago. Ereku subjektibo horrek sektore publikoari zein pribatuari eragiten die, eta haren eremu materiala Batasuneko zuzenbidearen arau-haustek diren egitateetan dago, bai eta arau-hauste penal edo administratibo larri edo oso larri izan daitezkeen egitateetan ere.

Babes-sistema hori eta horren ondoriozko administrazio-prozedura elementu instrumentalak dira gai horien konfigurazio juridikoan, eta, beraz, horien gaineko eskumena dagokion gaiaren gainean dagoen eskumenetik eratortzen da, aipatutako Estatuaren eskumenei markatzen duten mugarekin.

Euskal Autonomia Erkidegoko zuzenbide substantiboaren eta antolaketa propioaren berezitasunen ondoriozko arau prozesalen eta administrazio-prozedurako arauen arteko lotura dela-eta, konstituzionaltasun-blokearekin bat dator EAEEren eskumena, bai Estatuari dagokionez, bai lurralde historikoei eta toki-erakundeei dagokienez.

Azkenik, adierazi behar da aurreproiektua lotuta dagoela, eta, ildo horretan, lotuta dagoela Euskal Sektore Publikoaren 3/2022 Legearekin, Euskadiko Ingurumen Administrazioari buruzko abenduaren 9ko 10/2021 Legearekin, EAEEko Dokumentu Kudeaketa Integralari eta Dokumentu Ondareari buruzko ekainaren 23ko 5/2022 Legearekin, bai eta Euskadiko Toki Erakundeei buruzko apirilaren 7ko 2/2016 Legearekin eta Euskal Administrazio Publikoen zehapen-ahalmenari buruzko martxoaren 16ko 1/2023 Legearekin ere.

EKONOMIA- ETA AURREKONTU-ERAGINA

Aurreikusten da erregulazio horrek gastuaren arrazionalizazioa eta kontrol handiagoa ekarriko duela, politika publikoak ebaluatzeko eta haien jarraipena egiteko neurriengatik, horien eraginkortasuna eta efizientzia areagotuko baitute.

Era berean, ustelkeriarekin zerikusia duten arau-hausteei buruzko informazioa sustatzen duten neurriek baliabide publikoak hobeto erabiltzea baino ezin dute ekarri.

Ildo horretan, Zuzentaraua aplikatzeak, 21/2023 Legearen Arauen Eraginaren Azterketaren Memoriam jasotzen den bezala, "onura ekonomikoak, sozialak eta ingurumenekoak ekarriko ditu. Iruzurra eta ustelkeria saihesten lagunduko du, EBren aurrekontuaren kalterako (179 000 eta 256 000 milioi euro arteko kostua), baita kontratazio publikoaren eremua hobetzen (urtean 5800 eta 9600 milioi euro arteko onura zenbatetsia) eta zerga-elusioaren aurka borrokatzen ere. Herritarrengan eta enpreetan eragin positiboa izan beharko luketen inpaktu sozialak aurreikusten dira (EBko langileen % 40ren lan-baldintzak hobetzea). Sektore pribatuaren eta publikoaren gardentasuna indartuko du, eta merkatu bakarreko lehia leialari lagunduko dio. Onurak ezin dira kuantifikatu, baina frogak erakusten dute informatzaileek ondorio larriak dakartzaten zabarkeriak eta jardunbide desegokiak prebenitzen lagunduko luketela".

Hala ere, lege-aurreproiektu hau idazteko fasean, otsailaren 20ko 2/2023 Legea onartu da, arau-urratzei eta ustelkeriaren aurkako borrokari buruzko informazioa ematen duten pertsonak babesteari buruzkoa. Europako Parlamentuaren eta Kontseiluaren urriaren 23ko 2019/1937 (EB) Zuzentaraua, Batasuneko Zuzenbidearen arau-hausteei buruzko informazioa ematen duten pertsonak babesteari buruzkoa, sartzearen ondorioz sortu da 2/2023 Legea. Arau honen premiari buruzko atalean adierazi den bezala, testu bakar batean bildu dira gardentasunaren eta parte-hartze publikoaren alderdiak eta salatzaileak babestearen alderdiak. Horren bidez, bateratu egin nahi dira ekintza publikoaren alderdi horiek, baliabide-ekonomia bat ahalbidetuz eta agintaritza bakar bat sortuz. Agintaritza horrek funtzionalki garatzen ditu bai gardentasun-aginduei buruzko ahalak, bai kanpoko informazio-kanalari buruzkoak; izan ere, bi gai horiek, azken batean, funtsezko helburu berean biltzen dira: gure sistema demokratikoa eta erakundearen kontrola indartzea.

Horregatik, hasieran gastua handitzea aurreikusten ez bazen ere, Gardena Euskadiko Gardentasun Agintaritza sortzeko beharrezkoa izango da. Azken batean, aurreproiektuak dakartzan eginkizunak kudeatzeko legez beharrezkoa den administrazio independente mota bat ezarri nahi da.

Fase honetan zaila da zenbatespen zehatza egitea, baina beharrezkoa da lege berriak EAEko Aurrekontu Orokorretan izango duen eragin ekonomikoa hurbiltzea, eta eragin nagusia Gardena-Euskadiko Gardentasunaren Agintaritzari giza baliabideak eta baliabide materialak emateko beharretik dator, lege honek esleitzen dizkion eginkizun eta ahal guztiei aurre egiteko.

Gardena-Euskadiko Gardentasun Agintaritza sortzeko kostuari dagokionez, aurrerago memoria ekonomiko espezifiko batean zehaztu beharko bada ere, hasiera batean 840.000 €-tan zenbatesten da, funtzionatzeko beharko den egoitza berria ezartzeaz gain. Gutxi gorabeherako zifrak dira, Gardenaren azken antolaketa-egitura bere estatutuan eta LPZn ezarritakoa izango baita. Urteko gastuaren kontzeptu nagusiak honako hauek izango lirateke:

- 1. kapituluan, langile-gastuei buruzkoan: 720.000 €. Aurreko kalkuluek honako hauek osatzen duten plantilla aurreikusten dute: 10 pertsona, sailburuordearekin parekatutako maila duen presidente bat, I-A/28 mailako bi dibisioetako zuzendaritzako 2 arduradun, II-B/27 mailako letradu/instruktore 2 lanpostu, III-B/25 mailako goi-mailako 2 teknikari, V-C/20 mailako 2 administrari eta VI-A/18 mailako goi-kargudunaren idazkaritzako lanpostu 1.
- Ondasun eta zerbitzuetako gastu arrunten 2. kapituluan: 20.000 €,
- Inbertsio errealeen 6. kapituluan: 100.000 €.

Gardena-Euskadiko Gardentasun Agintaritzaren jarduerak ere zuzkidura ekonomikoak eskatuko ditu bere egoitza ezartzeko, ekipamendu higigarrietan inbertitzeko, baliabide berriak, aplikazio teknologikoak eta abar.

Era berean, adierazi behar da Gardena-Euskadiko Gardentasun Agintaritzaren eginkizunetako batzuek egungo Informazio Publikoaren Sarbiderako Euskal Batzordeak (IPZEK) esleituta dituenak ordeztuko dituztela, eta gaur egun hari egotzitako gastuak kenduko direla.

Horrek esan nahi du erakunde berriaren guztizko kostuaren balorazio zuhurra egin behar dela.

Gardena finantzatzeko, aurreproiektuan jasotako zehapenetatik datorren finantzaketa izango du. Zehapen horien eragin ekonomikoa ezin da ebaluatu, batez ere, EAEko Aurrekontu Orokorretan urtero ezartzen diren esleipenetatik.

ADMINISTRAZIO-KARGAK ETA HORIEK BETETZEAREN KOSTUA

Xedapen Orokorrak Egiteko Prozedurari buruzko ekainaren 30eko 6/2022 Legean xedatutakoaren arabera, Legearen Arauen Eraginaren Azterketaren Memorian islatu behar dira proposamenak berekin dakartzan administrazio-kargak eta hori betetzeak Administrazioari eta horretara behartuta dauden partikularrei dakartzkien kostuak, bereziki aipatuta enpresa txiki eta ertainen gaineko eragina.

Proposatutako arauak ez du administrazio-kargarik ezartzen adierazitako zentzuan.

Partikularrentzat eta ETEentzat ere proposamenak ez du kostu ekonomikorik ekarri behar, gardentasunaren arloan eta informatzaileak babesteko kanpoko kanalari dagokionez prozesuak doakoak baitira. Soilik, arauan xedatzen den bezala, zenbateko bat kobratuko litzateke kopiak egiten badira edo informazioa jasotzen duen jatorrizkoa ez den beste formatu baterako transposizioaren ondorioz kostu bat sortzen bada, baina zenbateko horrek ezingo du gainditu benetako kostua.

Bestalde, Interes Taldeen Erregistrarako sarbidea ere doakoa izango da.

LEHIAREN GAINEKO ONDORIOAK

Uste da arau honek ondorio positiboak izan ditzakeela merkatuko lehian, gardentasuna bultzatzen baitu bai sektore publikoan bai pribatuan, eta horrek eragin positiboa izango du erakunde publiko eta pribatuen funtzionamenduan.

Hori dela eta, entzunaldi-izapidean txostena eskatuko zaio Lehiaren Euskal Agintaritzari, organo horrek baitu eskumena merkatuko lehia askearen eta gardentasunaren baldintzak sustatzeko, bermatzeko eta hobetzeko, EAEren lurralde-eremuan egiten diren jardura ekonomikoei dagokienez.

GENEROAREN ARABERAKO ERAGINARI BURUZKO AURRETIAZKO TXOSTENA.

Legearen Emakumeen eta Gizonen Berdintasunerako otsailaren 18ko 4/2005 Legearen (Emakumeen eta Gizonen Berdintasunerako Legea bigarren aldiz aldatzen duen martxoaren 3ko 1/2022 Legearen bidez aldatua) 3. artikuluan, honako hauek dira emakumeen eta gizonen berdintasunaren arloan euskal botere publikoen jarduketa gidatu eta bideratuko duten printzipio orokorrak: tratu-berdintasuna eta ikuspegi interseksionalaren integrazioa; aukera-berdintasuna; emakumeen aurkako indarkeria matxista prebenitzea eta desagerraraztea; dibertsitatea eta desberdintasuna errespetatzea; sexu- eta/edo genero-identitatea eta sexu-orientazioa eta sexu- eta ugalketa-eskubideak askatasunez garatzeko eskubidea, pertsonak eskubide horiek baliatzean erabaki askea izango dutela bermatuta; genero-ikuspegia integratzea; ekintza positiboa; sexuaren araberako rolak eta estereotipoak desagerraraztea; ordezkaritza orekatua; emakumeen lankidetzeta eta koordinazioa eta nazioartekotzea; emakumeen ahalduntzea.

Gardentasunari buruzko lege-aurreproiektu honen edukia garatzean, kontuan hartu behar dira emakumeen eta gizonen artean dauden desberdintasunak, eremu publikora, erabakiak hartzeko eremuetara, teknologia berrietara, denbora-baliabideetara, parte-hartze soziopolitikora eta abarretara iristeari dagokionez.

Aurreproiektuan gai zehatz gisa jaso beharko da emakumeen eta gizonen arteko berdintasunaren zuzeneko erregulazioa, honako erregulazio-eremu hauetan:

- Oinarrizko printzipio gisa, politikak diseinatzean eta zerbitzuak kudeatzean, herritarrek, banaka zein taldeka, gai publikoetan parte hartzeko, lankidetzan aritzeko eta inplikatzeko aukera bermatzen da, eta, horretarako, emakumeen eta gizonen berdintasunaren ikuspegia eta, oro

har, pertsonen edo kolektiboen heterogeneotasuna kontuan hartzen duen ikuspegi inklusiboa txertatzen da.

- Informazio publikoaren argitalpen proaktiboan, informazioa irisgarritasun unibertsalaren eta guztientzako diseinuaren printzipioaren arabera ematen dela bermatuz eta genero-ikuspegia txertatuz.
- Garapen komunitariorako herritarren parte-hartzea sustatzeko neurrietan, hala nola sentsibilizazio- eta prestakuntza-programetan, bai herritarrentzat, bai bertako langileentzat, genero-ikuspegia txertatuko da, parte hartzeko prozedurak eta tresnak ezagutarazteko eta horien erabilera sustatzeko.

Bestalde, salatzaileak babesteko mekanismoek ebaluatu eta kontuan hartu behar dute lantokietan dagoen genero-dinamika, jokabide bidegabeak salatzean emakumeek eta gizonak berdintasunez parte hartzea susta edo bultzatzea dezakeena.

Irregularitasunen salaketa espezifikoki arautzen duen araudiari dagokionez, ulertzen da irregularitasunak salatzeko politikek genero-eragin kontzientea dutela, bai eta emakumeek jokabide bidegabeen salaketan berdintasunean parte hartzen lagun dezaketen neurriak ere.

Ildo horretan, uste da aurreproiektuaren genero-eragina positiboa izan daitekeela berdintasun-politikei nolabait eragiten zaien heinean; izan ere, Europako eta Estatuko ordenamenduaren urraketei buruzko informazioen bidez (gizonen eta emakumeen arteko desberdintasun-egoerei eragiten dietenak), berdintasun-politiken helburuak betetzen laguntzen da.

EUSKARAREN ERABILERA NORMALIZATZEKO IKUSPEGIA XEDAPEN OROKORRAK EGITEKO PROZEDURAN

Aurreproiektua izapidetzean, hizkuntza-arloan indarrean dagoen araudia bete da, beste organo informatzaile batzuei dagozkien txostenen kalterik gabe.

Horrela, Euskararen 10/1982 Legearen 8.1 artikuluan xedatutakoa betetzeko erabiliko den sistema izango da IVAPeko Itzultzaile Zerbitzu Ofizialak arau-testuaren gaztelaniazko/euskarazko bertsioa itzultzea, lege-proiektua baita.

Era berean, adierazi den bezala, Gobernu Kontseiluaren 2013ko maiatzaren 14ko erabakiari jarraituko zaio. Erabaki horren bidez, lege, legegintza-dekretu, dekretu edo agindu forma hartzen duten xedapen orokorrak bi hizkuntzatan idazteko neurriak onartzen dira. Horrenbestez, dagozkion negoziazio-, entzunaldi- eta kontsulta-izapideak testu elebidun osoarekin egingo dira, eta testu elebidun osoa izango da instrukzioaren hurrengo faseetan nahitaezko txostenak eta irizpenak eskatzeko bidaliko dena.

Araugintza-prozedura elebiduna izango da xedapen orokorrak egiteko prozedura osoan, eta araua egiten parte hartzen dutenen eta hartzaileen hizkuntza-eskubideak bermatuko dira, Xedapen Orokorrak Egiteko Prozeduraren ekainaren 30eko 6/2022 Legearen 5. artikuluan ezarritakoaren arabera.

Nolanahi ere, arauak hizkuntza-normalizazioa jaso beharko du gardentasun aktiboari eta informazioa eskuratzeari buruzko tresna guztietan, bai eta arauan sartutako organoekiko komunikazio eta izapideei dagokienez ere, eta berariaz aurreikusiko da GARDENAREN funtzionamenduan.

ARAUAK HAURRENGAN ETA NERABEENGAN IZAN DEZAKEEN ERAGINAREN EBALUAZIOA.

Ez da beharrezkoa arauak haurrengan eta nerabeengan duen eragina aztertzea, arau-testuak ez baitu arlo horretan indarrean dauden legeen aldaketa materialik egingo.

GAZTERIAREN GAINEKO ERAGINAREN EBALUAZIOA

Aurreko atalean adierazitako arrazoi berberengatik, ez da beharrezkoa arauak gazterian duen eragina aztertzea, arau-testuak ez baitu inolako aldaketa materialik egingo arlo horretan indarrean dauden legeetan.

IRISGARRITASUNAREN AZTERKETA

Arauaren helburuak ez du ondorio espezifikorik edo inpakturik eragiten herritarren irisgarritasun unibertsalaren arloan, Irisgarritasuna Sustatzeko abenduaren 4ko 20/1997 Legean aurreikusitakoari dagokionez. Nolanahi ere, araudi hau abian jartzeko eta funtzionatzeko sortzen diren organismo, egoitza, prozesu eta tresnen irisgarritasunaren azterketa egitea gomendatzen da, Euskadiko Irisgarritasun Unibertsalaren Estrategiaren Ekintza Plana betez, esku hartzeko 3 eremuetan (ez bakarrik ingurune fisikoan, baita zerbitzu eta ekitaldi publikoetan ere, baita herritarrekin komunikatzeko ezartzen diren kanaletan ere).

BESTE ERAGIN GARRANTZITSU BATZUEN EBALUAZIOA

Aurreproiektu honek ingurumenaren arloan duen eragina positiboa dela uste da. 2019/1937 (EB) Zuzentarauaren transposizioari esker, (10) kontuan hartuzkoaren aurreikuspenak aplikatu ahal izango dira ingurumenaren aurkako delituak eta legez kontrako jokabideak prebenitzeko, detektatzeko eta horiei aurre egiteko, bai eta ingurumena babesteko premiazko neurriak hartu ere, kontuan hartuzkoaren (62) adibideari jarraikiz, eta, barne-merkatuaren esparruan, ingurumenaren babes-maila handia bermatu ahal izango da, kontuan hartuzkoak adierazten duen bezala (105). Hori guztia, Zuzentarauaren 2.1.a) v) artikulua aplikazio-eremu materialak ingurumena babesten duela ahaztu gabe, eta 8.7 artikulua, barneko salaketa-kanalak ezartzeko betebeharra arautzean, ingurumenerako arrisku-maila hartzen duela kontuan.

IZAPIDETZEAREN DESKRIBAPENA ETA HERRITARREI AURRETIKO KONTSULTA EGITEKO IZAPIDEAN EGINDAKO EKARPENAK.

Gobernu Irekiaren zuzendariaren ebazpen bidez, gardentasunari eta herritarren parte-hartzeari buruzko lege-aurreproiektua egin aurretik kontsulta publikoa egin zen, Administrazio Publikoen Administrazio Prozedura Erkidearen urriaren 1eko 39/2015 Legearen 133.1 artikulua eta Xedapen Orokorrek Egiteko Prozeduraren uztailaren 30eko 6/2022 Legearen 11. artikulua, EAEko Administrazio Orokorren Egoitza Elektronikoko iragarki-taularen bidez.

Iragarki-taula horren bidez herritarren bi iradokizun jaso eta kontutan hartu dira:

1. Eskatzen du, idazki hau aurkeztutzat hartuta, hura onartzeko eta honako ekarpen hauek kontuan hartzeko:
 - a. Ekimenaren bidez konpondu nahi diren arazoak: Legeak maila filosofiko eta praktikoan garatu behar du pertsona erreferente, partaide eta erantzunkide gisa duen ideia (ez bakarrik hartzaile, onuradun edo informatu, kontsultatu edo kontuak emateko subjektu gisa).
 - b. Arauaren helburuak: Nahiz eta juridikoki zuzena izan "lankidetzaz publiko-pribatuaz" hitz egitea, parte-hartze lege baten esparruan argiagoa eta zabalagoa izan daiteke "lankidetzaz publiko-soziala" aipatzea (eta horrela bereiztea sektore pribatuarekin erlazionatutakotik).
 - c. Beste batzuk: Gardentasunarekin edo open datarekin egiten ari den bezala, funtsezkoa da herritarren parte-hartzea eta lankidetzaz publiko-soziala esparru erregulatzailaz hornitzea, baina baita horiek garatzeko tresna, programa eta baliabide zehatzez ere.
2. Eskatzen du, idazki hau aurkeztutzat hartuta, hura onartzeko eta honako ekarpen hauek kontuan hartzeko:
 - a. Ekimenarekin konpondu nahi diren arazoak: Gobernu irekiarekin eta herritarren parte-hartzearekin lotutako gaietan, kontuan hartu beharreko bi adibide oso interesgarri daude:
 - i. Lankidetzaz Publiko-Sozialari buruzko Madrilgo Ordenantza, lankidetzaz publiko sozialeko prozesuak bultzatu eta bultzatzen dituen
 - ii. Bartzelonako Udalaren Herritarren Partaidetzarako Araudia, hiriko partaidetzaz-prozesuek izan behar dituzten ezaugarriak argi eta garbi zehazten dituen.

Gainera, herritar antolatuen eta administrazio publikoaren arteko lankidetzaz-prozesu orok herritarren erakundeei eskubideak emateko zailtasunarekin topo egiten du. Herritarren ekimenaren balioa eta onura publikoa aitortzea onura handia izan daiteke ondasun publikoen

kudeaketa komunitarioa/soziala/herritarra egiteko. Ildo horretan, <https://bherria.eus/es/bherrilab/> webean ondasun publikoen kudeaketa komunitarioan kontuan hartu beharreko alderdi batzuk jasotzen dira. Kasu honetan espazio eta ekipamendu publikoetan oinarritzen bada ere, erreferentzia izan liteke herritarren eta administrazio publikoaren arteko edozein lankidetzaproiektutarako.

Gobernu Proposamena ere sartu zen Irekian, eta prozesua [esteka honetan](#) ikus daiteke. Eztabaida-fasean ez zen botorik eman, baina jasotako argudio guztiak gobernuaren proposamenaren aldekoak izan ziren.

Hauek dira Irekian jasotako ekarpenak:

1. Legeak maila filosofikoan eta praktikoan garatu behar du pertsona erreferente, partaide eta erantzunkide gisa duen ideia (ez soilik hartzaile, onuradun edo informatzeko, kontsultatzeko edo kontuak emateko subjektu gisa).
2. Nahiz eta juridikoki zuzena izan "lankidetz publiko-pribatua" aipatzea, parte hartzeko lege baten esparruan argiagoa edo zabalagoa izan daiteke "lankidetz publiko-soziala" aipatzea (eta horrela sektore pribatuarekin lotutakotik bereiztea).
3. Gardentasunarekin edo open datarekin egiten ari den bezala, funtsezkoa da herritarren parte-hartzeak eta lankidetz publiko-sozialak (termino horrek tradizionalki "lankidetz publiko-pribatua" ordeztu du) arau-esparruak izatea, baina baita esparru horiek garatzeko tresna, programa eta baliabide zehatzak ere.
4. Proiektu bat abian jarri aurretik, ez da inposatzen saiatu behar, ezta esposizio-lan mesedegarri, desabantaila eta alternatiba jasangarriagoak egiten ere, informazio-eskubidea duen parte-hartzea ez da saiatu behar arriskuak gaizki banatutako esku gutxiren onurarekin jaten, oraingo ez dago nahitaezko prestakuntza espezializaturik, eta gabeziak beste baliabide batzuk martxan jarri ezean ordaintzen dira..

5. Beharrezkoa balitz, ikasketak egitera behartzea, baina profil asko aurkitzen dira, azkenean, espezializazioa ez den beste gauza batzuk egiten dituztenak, hala nola, adar bat edo bestea ikastera ez behartzea eta mundu menderatua esku gutxiagorekin amaitzen du, hala nola talde parte-hartzaile ugaritan edo gutxiagotan elkartzea.
6. Ez dirudi ideia txarra denik, ikusteko zer parte-hartze ematen dioten herritarrari herriari dagozkion gauza garrantzitsuetan botoa eman dezan, horrela izan beharko luke beti, herriak erabakietan parte hartu behar du, baita soldatetan ere,... ren alde eta... rako lan egiten dute.
7. Demokrazia osora iristeko beste puntu bat da, ikusiko dugu noiz iristen den gardentasun, informazio eta partaidetza-politika hori udalerrietara, eta horietan asko geratzen da nahi

LEHENENGO IZAPIDETZE-MEMORIA

Lehen memoria hau egin den egunera arte, hasteko agindua onartu da, eta aurretiazko kontsulta egin da. Halaber, txosten bat idatzi da, aurreproiektuak eragindako xedapenen eraginaren, emaitzen edo bestelako ebaluazioen berri emateko. Aurretiazko kontsulta izapidetu eta lege-aurreproiektu eta memoria horiek egin ondoren hasteko agindua onartu zenetik igaro den denboran, otsailaren 20ko 2/2023 Legea onartu eta argitaratu da (2/2023 Legea, arau-arau-hausteei eta ustelkeriaren aurkako borrokari buruzko informazioa ematen duten pertsonak babesteari buruzkoa). Lege hori Europar Batasuneko Zuzenbidearen arau-hausteei buruzko informazioa ematen duten pertsonak babesteari buruzko Europako Parlamentuaren eta Kontseiluaren urriaren 23ko 2019/1937 (EB) Zuzentarauaren ondorio da.

Testu bakar batean biltzea erabaki da gardentasunaren eta parte-hartze publikoaren alderdiak, lege-aurreproiektu honen hasierako izapidetzean jada aurreikusten zirenak, salatzaileen babesa arautzeko behar berriarekin batera. Erabaki hori behar bezala arrazoituta dago memoriaren lehen atalean, "PROPOSAMENAREN EGOKITASUNA ETA AZTERTUTAKO ERREGULAZIO-ALTERNATIBAK" izenekoan.

Legearen Xedapen Orokorrak Egiteko Prozeduraren uztailaren 30eko 6/2022 Legearen 11.4 artikulua honela dio: " Artikulu honetan aurreikusitako herritarren parte-hartzearen eskakizuna betetzat jo dezake testu juridiko arauemaile bat aldeztatik onetsi ondorengo araugintza-prozedurako instrukzio-faseko entzunaldi eta informazio publikoen izapideak. Memorian horrela jasota utzi beharko da, hala bada". Beraz, salatzaileren babesari buruzko araudia sartzea justifikatuta dagoenez, nahikoa izango da gerogarrenean informazio publikoa izapidetzea.

Egin beharreko hurrengo izapideak izango dira aldeztatik aurreko onarpenera ematea eta, ondoren, testua Eusko Legebiltzarrera bidaltzea eta Gobernantza Publiko eta Autogobernu Saileko aholkularitza juridikoaren txostena egitea, memoria ekonomikoa egitea, Lehiaren Euskal Agintaritzari txostena eskatzea eta hasteko aginduan jasotako txostenak eta izapideak egitea.

EX POST EBALUAZIOAREN AURREIKUSPENA

Uste da arauaren ebaluazioa egin ahal izango dela etorkizunean gardentasunari eta herritarren parte-hartzeari buruzko alderdietan; izan ere, posible da hura baloratzea, lortu nahi den helburuarekin bat datorren egiaztatzeko. Alde horretatik, posible da eraginkortasunaren ebaluazioa egitea, hau da, onartutako arauaren eraginkortasun materiala baloratzea, legearen helburuen eta emaitzen betetze-maila egiaztatzeko, azterketa sistematikoa egiteko aukera ematen duten tekniken multzo baten bidez.

Hala ere, kanpoko informazio-kanalari buruzko alderdiei dagokienez, emaitzak ez dira ebaluatzeko modukotzat jotzen, aurreproiektuaren izaera eta edukia kontuan hartuta.